

Felhívás előfizetésre.

A „Tanulók Lapja“, a középiskolai ifjuság e gyorsan megkedvelt közlönye, 1895-ik év január 1-étől kezdve lényeges változáson ment keresztül. Ujévtől kezdve ugyanis a lap az eddigi szerkesztő vezetése mellett a „Kosmos“ műintézet **irod. részvénytársaság** kiadásában jelenik meg. Az előkelő intézet minden igyekezettel rajta van, hogy a „Tanulók Lapja“ amellet, hogy még az eddigénél is gazdagabb tartalommal jelenjék meg, egyúttal kiállítása is fényesebb, tetszetősebb legyen, mint eddig volt.

Emellet elhatározta a «Kosmos» részvénytársaság, hogy az eddig két-hetenként megjelent „Tanulók Lapja“ a jövőben

HETI LAP

legyen. Olvasóink tehát abban a kellemes helyzetben vannak, hogy a „Tanulók Lapja“-t ezentul **minden vasárnapon** olvashatják.

Különös gondot fordít majd a kiadó vállalat a lap illusztrációira is, mint ezt az olvasó minden egyes számunkon tapasztalhatja.

A lap előfizetőinek egy

értékes meglepetéssel

is kedveskedik az új kiadó. Összes előfizetőinek ugyanis havonként **rendkívüli melléklet** gyanánt egy nagy ívet és egy gyönyörű

színes képet

kapnak abból a **nagyszabású történelmi műből**, melyet

— **K A D A E L E K** —

jeles írónk írt. Egy gyönyörűen illusztrált

Magyarok története

ez, melyből havonként egy ívet küldünk és egy színes nagy képet. Előfizetőink ilyenformán rövid idő alatt

egy igazi diszmunka

birtokában lesznek.

A «Kosmos» műintézet, mely azt akarja, hogy a **Tanulók Lapját** minden tanuló olvassa, ezenkívül még sok érdekes meglepetéssel fog előfizetőinek kedveskedni.

Felhívjuk tehát a tanuló ifjuságot, hogy a saját közlönyét a **Tanulók Lapját** a lehető legszélesebb körökben terjesztse szíveskedjék, mert csakis így válhatik lehetővé, hogy e közlöny minél gazdagabb és minél érdekesebb tartalommal jelenjék meg.

A tanulók lapja előfizetési ára:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.

Az előfizetési pénzek s minden a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások a «Kosmos» műintézethez, a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalába (Budapest, Aradi-uteza 8. sz.) küldendők.

Mutatványszámot bárkinek ingyen küld a

„TANULÓK LAPJA“ kiadóhivatala.
Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

„KOSMOS“ MŰINTÉZET BUDAPEST

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 4 frt.
Fél évre ..... 2 frt.
Negyed évre ..... 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiunai tanár.
Kiadja a „Kosmos“ műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság.

SZERKESZTŐSÉG
Budapest, IX., Lónyay-uteza. 9.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-uteza 8. sz.
HIRDETÉSEK
felvételnek és jutányosan számíttatnak.

ZICHY MIHÁLY.

Bátran elmondhatni, hogy Zichy Mihály a világ egyik legnagyobb művésze. Munká-csúcsával együtt valódi büszkesége lehet a magyar nemzetnek, melynek egyszerre két ilyen nagy képzőművésze van.

Zichy Mihály immár ötven év óta hírneves művész. Ez ötven év alatt olyan munkákat alkotott, melyeket az egész világ csodál és bámul. Általában inkább csak rajzait ismerik, festményei — jobbára vízfestmények — a czári paloták csarnokaiban függenek. Mert Zichy Mihály a czárok udvari festőművésze.

Legjobban ismerik nálunk azokat az illusztrációkat, melyeket Madách Imre remekéhez,

az *Ember tragédiájához* készített. Meltóbb dicsőreget alig mondhatnánk e gyönyörű képhez,

mint azt, hogy fölérnek Madách alkotásával. A Muzeumban is függ egy nagy Zichy-kép. Bizonyára mindenki megismeri ezt a bámulatos képet, azt a jelenetet ábrázolja, midőn Erzsébet királyné koszorút helyez Deák Ferencz ravatalára.

A sok czári kép mellett, melyeket az utóbbi időben készített, Arany Jánosnak balladáit is illusztrálta. Most vannak megjelenőben ez illusztrációk, melyekkel Zichy örök emléket emelt a nevének.

A magyar szellem két nagy szelleme egyesült ezalkotásnál: Arany János és Zichy Mihály.

Az már rég porlik a földben. Emez él

még s alkot a magyar szellem dicsőségére. Adja isten, hogy még jó sokáig.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

GARAY JÁNOS.

— 1812—1853. —

Garay 1812-ben született Szegszárdon, Tolna-megyében, iskoláit Pécsen végezte, felsőbb tanulmányait pedig a pesti egyetemen. A költészet iránt való vonzalom már pécsi tanuló korában jelentkezett benne. Folyton olvasott s dolgoztatott s iskolai latin versfeladatait többnyire magyarul is elkészítette. Első kísérleteit hexameterekben írta, de csakhamar a lyrához pártolt s első nyomtatott ódája az «Emlékáldozat» cz. alkalmi vers társai költéségén látott napvilágot. Mikor Pestre került, szorgalmasan kezdte látogatni az egyetemi könyvtárt s főleg irodalmi tanulmányokkal foglalkozott s megismerkedvén Vörösmarty Zalánfutásával még egyetemi hallgató korában egy eposz terveivel foglalkozott, s 1834-ben megírta *Csatár* cz. hősköltményét. 1835-ben az akadémiánál *Csáb* cz. öt felvonásos tragédiával pályázott, mely dícséretben részesült s *Jósige* czímen a budai színjátszó társaság elő is adta. 1837-ben *Arboez* cz. tragédiát, s *Országh Iona* cz. történelmi színművet írt, majd ismét az *Utolsó magyar khán* cz. drámájával az akadémiánál dícséretet nyert.

Garay ez időtől fogva rendkívül sokat dolgozott, nem volt zsebkönyv, szépirodalmi lap, hol egy-egy gyönyörű költeménye meg nem jelent volna. Elbeszélések, utirajzok, genréképek, életrajzok, esztetikai czikkek egész sorozata jelent meg az akkori *Aurora*, *Emlény*, *Hajnal*, *Nemzeti almanach*, *Árviz* könyv, *Regelő*, *Rajzolatok* stb. czimű irodalmi közlönyökben.

Kötetbe foglalva is kiadta verseit, majd elbeszéléseit, *Frangepán Kristófné* cz. költői elbeszélését, «*Árpádok*» czim alatt történelmi legendáit és mondáit, «*Balatoni kagylók*» czimen ismét egy füzet verset s végül «*Szent László*» czimű elbeszélését.

A sok munka, sok küzdelem aláasta a Kont költőjének egészségét, szemeinek gyengesége pedig megvakulással fenyegette. E mellett az életfenntartásához gondjai és terhei súlyosodtak vállaira. Családját alig tudta eltartani keresményéből, meg a kis jövedelemből, melyet az egyetemi könyvtárnál viselt alárendelt kis hivatala után kapott.

Hosszú, gyötrő betegség után halt meg 1853. nov. 25-én. Szegénységben hátrahagyott családját a nemzet vette pártfogásába s rövid idő alatt több, mint tizezer forint gyűlt össze gyermekei neveltetésére.

Az önképző-körök a millenáris kiállításon.

Minden nemzet fiainak iskolai életében van valami sajátos nemzeti vonás, mely különböző, látszólag jelentéktelen iskolai intézményekben jut kifejezésre. Ilyen az angol iskolák életében a játék és testgyakorlás fölhasználása a test és jellemképzésre, ilyen a svájci középiskolák

hajlandósága a nagyobbkörű iskolai kirándulások rendezésében, ilyen a francia kollégiumok versenyvizsgálata s ilyen — hogy magunkra térjünk — a magyar középiskolákban az önképző-körök intézménye. Alig van művelt magyar férfi, ki iskolai reminiscenciáit között ne emlitené föl kegyelettel azokat az érdemes és tanulságos szombat délutánokat, melyeken tagja volt valamelyik iskola falai között egy kis tudós társaságnak; verselve, szavalva, vitatkozva és

birálgatva készülvén elő a nagy tudósok körébe. Hogy aztán eljutott-e mindenik oda, a hová készült — az más kérdés. Azt azonban nem lehet tagadni, hogy nem egy jelesünk — különösen a régi időben — ily önképző körben nyerte az impulsust, jövendő nagyságához. A legelső önképző-kör, a soproni adta Kiss Jánost és Berzsenyit, a pápai kollégium nagy hírű önképző-körében kezdett irogatni Petőfi és Jókai, a s.-pataki nevelte Erdélyi Jánost, s hogy még közelebbi példára mutassunk: a székesfehérvári önképző-körben keltett először föltűnést munkálkodásával Magyarországnak nem rég lelépett miniszterelnöke — Wekerle Sándor.

Mily érdekes volna nemcsak ezt a néhány példáját ösmerni az önképző-körök kulturális jelentőségének, hanem egybegyűjtve látni mindazon adatokat, melyek e nagy jelentőségű intézménynek legékesebben szóló bizonyosságai lehetnének. Mily szép volna együtt látnunk egyrészt kiválóbb férfiainknak önképző-köri munkálatait másrészt hírnévre nem jutott szerzőknek figyelemre méltó kísérleteit. Ezeknek összegyűjtése és kiállítása lehetne a magyar középiskola egy speciális intézményének leghívebb bemutatására alkalmas.

Rajta tehát, ifjú barátim, titkárai, alelnökei az ország összes önképző-köreinek! Segítsétek elő buzgóságtokkal ezt a ti hatáskörötökbe tartozó kulturális ügyet. Tanaraitok, ha kérévnyyel fordultok hozzájuk, szívesen megadják az engedélyt, hogy néhány erre való munkát az önképző-kör régebbi dolgozataiból lemásoljatok s a millenniumi kiállításra beküldjétek; e lapok t. szerkesztője pedig bizonyára szívesen vállalkozik reá, hogy az ország különböző önképző-köreitől beküldött dolgozatokat összegyűjtse és a kiállítási bizottsághoz juttassa. Az idő nagyon rövid már, de néhány hónap alatt is sokat lehet tenni, ha lelkesedéssel fogtok a dologhoz.

E. Á.
tanár.

Az ókori görögök jelentősége.

A. Vázlat.

I. *Bevezetés.* A görögök történelme több vonzó erővel bír reánk, mint bármely ókori népé.

II. *Tárgyalás.* Bizonyítja ezen állítás igaz voltát

1. általában a többi ókori néppel való egybevetés;

2. különösen az, hogy mily magas fokot értek el a görögök

- a) a politikai szervezet és törvényhozás,
- b) gondolkodásmód és erkölcs,
- c) hitélet,

d) a szellemi termékek,

e) művészeti remek alkotások tekintetében.

III. *Befejezés.* A görögök sokoldalú tevékenysége a tudomány és művészet terén, szakadatlan és idegen hatástól ment fejlődésük.

B. Kidolgozás.

I. Nincsen az ókori népek között egy sem, a melynek történelmében nagyobb mértékben mutatkoznék az érdekes, a vonzó, a tanulságos, mint a görögökében. Korántsem állíthatja senki, hogy az ókor többi népei nem bírnak fontossággal az emberiség fejlődésében, de az bátran elmondható, hogy valamennyien messze mögötte maradnak a görögöknek. Amazok összes törekvése olyanak tűnik föl, mint meteor a történelem sötét egének boltján. Megjelentek és eltűntek. Voltak közöttük hatalmasak, de működésük egész köre aránylag nagyon is szűk körre szorult. Ép e csekélyebb jelentőség magyarázza meg, hogy ama népek történelme meglehetősen szegényes, az adatok hézagosak, a hagyomány nem kielégítő, jobbára csak egyes esetek emelkednek ki történelmük folyamatából. A történettudós az emberiség multjának kutatása közben úgy hatol át sok évszázadon, hogy jobbára nem is érez mélyebb hatást, útjában untalan romokra talál, a melyek közül csak elvéve bukkan elő egy-egy hatalmasabb alkotás s szinte föllélekzel, miután a sivár vidékeken átgázolva elérkezik a dicső Hellas viruló partjaihoz, a hol addig ismeretlen, új élet, államok és népek mozgalmas világa, nagyszerű törekvések s maradandó becsü tettek hosszú sora vár reá.

II. És ez nem a véletlen munkája. Az okok sokkal mélyebben gyökereznek. A görögök t. i. fölülmulták az összes ókori népeket érület, gondolkodás, fölvilágosodás tekintetében. Megengedjük, hogy az egyiptomiak hieroglyphpei sok bölcseségnek titkát őrzik, ám ez a bölcsesség mindenha csak egy szűkkörű papi rend tulajdona volt, de sem magára az elnyomott s emberi méltóságától megfosztott népre, sem kifelé más népekre nem hatott, a tudományt kizárólagos tulajdonuknak tekintették a papok s a maguk ismereteinek, műveltségének általánosítására nem gondoltak. A khaldeusok híresek voltak a csillagászatban való előhaladottságukról, de nem vette hasznát rajtok kívül senki más. A babyloniabeliek jeleskedtek műipari készítményeikkel, ámde bizony ezek inkább csak arra szolgáltak, hogy kereskedők mentül inkább gazdagodjanak s a fényezés, czifra pompa szeretetét eredményezték, a minek utóvégre az volt a következménye, hogy az állam idegen hódító zsákmányává lett. Hasonló az

eset a phoinikiabeliekkel, a kiknek kereskedelme magas fokra emelkedett ugyan, de a mit tudtak, elrejtették, eltitkolták a világ elől s jóformán csak a belük használata vagy elterjesztése az, a mi által maradandó érdemeket szereztek az emberiség haladására tekintetében. Mindez pedig elenyésző, jelentéktelen valami a tudományoknak ama nagy terjedelméhez képest, a mely az emberiség közös kincséül halmozódott föl Hellasban, hogy onnan a Kelet és Nyugat is átvegye és értékesítse mai napig.

Görögország politikai szervezete, törvényhozása világosan mutatja a nép érettségét. «Mig a legtöbb nép kormányzata az esetleg vagy önkény és erőszak műve, ritkán alakul az ország és nép jellege szerint, sőt többnyire külső befolyások tolják előtérbe vagy legalább is módosítják, addig a hellén államoké egészen szabadon, függetlenül alakult s fejlődésében, változásában hű kifejezője a görög gondolkodásnak, műveltségnek. A különböző törzseknel más-más kormányforma kapott lábra. Így Görögország földjén meghonosult úgy a királyság, mint az arisztokrácia, demokrácia. Történelmének kezdetén a patriarkális viszonyok mutatkoznak, ebből fejlődött ki később a királyság, ez pedig utóbb helyet adott a köztársaságnak. S bár ez utóbbinak is volt rossz oldala, mégis, úgy látszik, ez volt Görögország életére a legüdvösebb, leghatékonyabb, ez fejlesztette legtovább a kis, különálló és mód nélkül tevékeny néptörzseket, hogy főforrásává legyen a műveltségnek. Csaknem minden egyes város egy-egy államot tett különleges, sajátos intézményeivel s bár esküvel erősített szövetségek fűzték őket egymáshoz, ez a kapcsolat jobbra nem bírt kényszerű hatással lenni az egyes államokká belső politikai életére. A köztársasági kormányforma idejében fejlődött ki a legmozgalmasabb verseny a különböző városok között. Nem a születés, nem a rang, nem a vagyon volt itt az irányadó, hanem az egyéni rátermettség s a ki érezte magában a képességet, az bátran állt ki a síkra és bár nem mindig a legderékabbaké volt a diadal, de maga e küzdelem minden esetre csak fokozta minden egyesnek erejét, képességeit. Ugyancsak a köztársaság adta Görögországnak a legnagyobb törvényhozókat, egy Lykurgost, a ki képes volt egyesíteni a legnagyobb fokú önállóságot a föltétlen engedelmességgel, egy Solont, a kinek szelid törvényeiben le volt téve hazája fejlődésének, haladásának alapköve. Itt képezte Pythagoras a maga iskolájában az államok bölcs vezetőit, itt teremtette meg Platon a maga eszményi államát, a képzelhető legtökéleteseb-

bet, nemcsak saját korának, hanem az utóvilágnak is méltó bámulatára.

Nem kevésbé bizonyítja azt az elsőséget a görög nép erkölcsi élete, gondolkodásának módja. Görögország szabad államaiban csak a polgár érvényesült, ő volt a föld ura, a törvényhozó, a bíró, tulajdonának szabad védelmezője, tehát a szó teljes értelmében egy kis független hatalmasság. Hatáskörébe estek az állam legfontosabb ügyei s ezekben annál élénkebben vett részt, mentől szűkebb volt a kör, a melyben működhetett. De még egyéb tekintetek is emelték az állam polgárainak érvényesülését. A kenyérkereset nyomozó foglalkozásai kizáróan a rabszolgákra nehezedett, a polgár köteletesebb szabadságot élvezte, egészen liberális foglalkozásainak élhetett, fejlesztve testét és szellemét egyaránt és mivel szükségletei csekélyek voltak, annál fogva élete java része távol volt a földi törekvésektől. Lehetetlen volt pedig, hogy az olyan élet, a mely az állam vezetésére, az igazság gyakorlására, a szabadság és haza védelmezésére irányult, egészen nemtelen legyen s így a sokkal nagyobb rész messze fölül emelkedett gondolkodásmód tekintetében az ujkori nagy néptömegei fölött, a melyeknek hasonló fejlődésre sem idejük, sem alkalmuk nincsen. Csakis oly életmód mellett fejlődhetett ki a lelkesedés oly eszmék iránt, a melyekből nagy, jelentős tettek származtak, a melyek még manapság is méltó bámulatra ragadják a világot, így egyesülhetett az élet szeretetével az élet megvetése, ha nagyobb jóról volt szó, hogy az a gyöngéd szépérzék, a mely a szépet isteninek, szentnek tartotta, nemzeti játékokkal tisztelte isteneit s legfontosabb ünnepeit a musák adományával tette ékebbé.

A görögök hitélete is műveltségük sajátos folyamánya. Költőiség szempontjából pedig magasan fölülte állt bármely ókori nép vallásának. Szertartásaiban, istenei tiszteletében megtett a görög nép mindent, megnevesítve, emberi alakba öntve át a bálványimádók durva tárgyait s mivel isteneit emberiekké tette, ezáltal magát az embert istenhez emelte föl. Sőt a görögök hite szerint az Olympos istenei folyton javulnak, magasztosulnak, mint a hogy nagyobbakká és nemesebbé idomulnak a velük rokon emberek is.

A görög nép szellemi alkotásai azok, a melyek irányadók voltak namesak az ókori rómaiakra, hanem a középkoron át az új korra is. Egész hosszú sora a költőknek és prózaíróknak tűnik elő a görög irodalomban, mint utánzandó példaképek. Az ujkori eposírói például

manapság is kimeríthetetlen forrásra találnak Homeros eposaiban. Sophokles, Thukydides, Platon, Euripides s mások valamennyien maradandó hatást tettek az ujkori népek irodalmának fejlődésére.

A képzőművészet pedig korunkban is utóérhetetlen példaképül állítja föl a görögök ilyenemű termékeit. Egész Görögország, minden város, minden helység tele volt szebbnél szebb műrekekkel; megkövetelte vallásuk, családi életük és közéletük. Abból a körülményből pedig, hogy a görög ember jóformán a nyilvános életre volt utalva, annál fogva kevés gondot fordított lakására, természetesen következett, hogy a művészet körébe eső alkotások is — ügyszólván — nyilvános jelleggel bírtak és egészen általánossá tették a művészet iránt való érdeklődést. Templomaik, középületeik, szobraik ma is bámulat és tanulmány tárgyát teszik.

III. Mindezekből kitűnik, hogy a görögök a többi ókori néppel szemben a műveltségtörténelem fejlődésében a legmagasabb pontig emelkedtek, ez által szereztek meg uralmukat az egész világ fölött műveltség tekintetében. Évszázak peregetek le, de nagyságuk ma is sérteletlenül fenn áll, a mit ők szépek, jónak, nagyoknak tartottak, ma is szép, jó és nagy. Különösen pedig a művészet és irodalom tekintetében messze túlszárnyalták a többi népeket, a mennyiben nemcsak egyes szakokban vagy ágakban teremtettek mintaszerűt, hanem átfogják az akkori tudomány és művészet egész körét s nem elégedtek meg akármilyen alkotással, hanem eljutottak az emberileg legtökéletesebbig. Fejlődtek folytonosan még pedig természetszerűen, akadálytalanul és idegen hatásoktól menten, nemzeti gondolkodásuk módjának, jellemvonásuknak megfelelően. Ezek igazolják, bizonyítják ama föllebbi állítás igazságát, hogy a görög nép messze fölülhaladta a többi ókori népeket úgy összes alkotásaikban, mint ezen alkotások hatásában.

Dr. Boros Gábor.

Tómpa családi költészete.

Irta: GAAL MÓZES. (1.)

Számot akarok előbb adni arról, hogy a mozgalmas, lázas irodalmi produkció korában miért nyulok vissza a múltba, miért foglalkozom olyan költővel, kit ma «koszorus»-nak neveznek, de nem igen olvasnak, ki a maiaktól olyan sok tekintetben különbözik, aminthogy az idők is arculatot változtattak, a kort foglalkoztató eszmék is a túlértséggé pangó stádiumába jutottak.

Ha a számok statisztikája volna egyedüli mértéke a fejlődésnek az irodalomban: tekintve a hírlapok eszeveszett szaporodását, a pennaforogatók vásári sokadalmát, a nyomtatványok tarka legióját, a zsúfolt raktárú könyves boltokat: be kellene bizvást vallanunk, hogy az ifjabb Magyarország irodalma most éli virágzása korát.

Mert kétségbeesetten nagy a termelés.

Amde lázas sietség, beteges kapkodás, hivalkodó feltűnési viselkedés, nyugtalan becsvágy, idegen izlés majmolása, napi szükségletek megrendelés-szerű kielégítése, tekintélyes számú, de azért hivatás nélkül való betűszaporítás a kiáltó jelenségek.

Nem számítva az irodalmi műfajok egyéb ágait: a lírai költészet csaknem beláthatatlan zsöngé hajtásai immár valóságos erdőt — fájdalom, fűzfa-erdőt — alkotnak. Annyi hamis érzés, annyi éretlen reflexis, annyi zavaros idea öltözik rim-fodros ruhába, hogy az olvasók, ha elolvassák, méltán megcsömörölnének még az egészségesebb költői eledelektől is.

Igaz, hogy a véghetetlenül türelmes papirtenger kinjait némán hordozza, de ha kiforgatja e reális korban e poéták könyveit vagy üdítőbb forrásra szomjazik, vagy izlés-vesztetten hamis világba téved. Kell üdítő forrás a léleknek, az igazi költőnek hitelüket veszíteniök sohasem szabad.

A számok, a mérő-ön, a jözan spekuláció korának is van igazi lelki felüdülésre szüksége. Meg kell a szívnek tisztá, nemes hangon szólalnia. Ha a szenvedélyek zavaros hangja, ideig-öráig izgat, avagy a maga módja szerint gyönyörködtet is: beáll a kijózanulás pillanata, a reakció, midőn a pezsgő mámorát oly jótékonyan feledtetí egy pohár friss víz.

Azok a szővirágos, észbontó szenvedélyről, mindent feledtető sir nyugalmáról, örökös emésztő-lángról referáló versek, melyek manapság a «jó barátok buzditására» megjelenő kötetek lapjait, meg az újságok hasábjait megfektetik: korántsem bolygatják meg az európai politika súlygyeget, hanem kétségbeesett gyorsasággal rohannak a feledés örvényébe, holott nyugodalmat lennek az itéletnapig, s akkor terhelő bűnöként vádolják világgá bocsátóikat.

És megunva ez erőtlen nyögdeléseket, eszembe jut a hamar elfeledett, már életének vége felé méltatlanul mellőzött Tompa Mihály, kit ma az irodalom barátain kívül más nem igen ismer, nem forgat: feltűnik lelkem szeméi előtt a bejei, keleméri, hamvai egyszerű parochia, az örömeiben szerény, szenvedéseiben erős lelkű pap hűségese felelővel, beteges fiacskájával, olvasván megható költeményeit: megragad ellenállhatatlan vágy, hogy képet fessek róla, emlé-

két fölelevenítsem szivet megindító ellentéteül a mai idők költészetének.

Küzdelmes, nehéz fiatalság, betegség, szegénység jutott osztályrészül Tompának, míg az igrizsi szerény nagyapai házból a bejei ekléziába került. Tanítóskodott, megkuporgatott fillérekben tengette életét Eperjesen, Pesten, jogot tanult, theológiát végzett, miglen a fiatal poétát meghívták a jó bejei földmivelők, hogy legyen lelki vezérök, legyen a per nélkül való prókátor-jelöltből falusi pap.

Eltelt a nyomorúságos városi élettel, kikötött a gömörmezei kis falu révében. A szívében forrongó vágyakat bölcs mértéklettel elcsitította, pihenni akart, jól esett neki a pihenés. Közlebb jutott a természethez, mely első szerelme vala, és hűséges szerelme eltartott a sirig.

Tetszett neki a hivatás, habár paptársai áldatlan torzsalkodásának töviseit érezte. Tudta, hogy van ellensége, mert szemet szurt a tradíció megrögzött hiveinek, hogy más emberfia neha hosszú káplánoskodás után jut ekléziához, s ime ez a fiatal jurista poéta írói hire révén egyszerre belecseppen.

Ideális lelkű pap lett a poétából. Nem hivalkodik a meglepedéssel, midőn Pogány Karolinához intézett költő levelében írja:

Hol a szép Gömör Lalmos képet ölt,
Csendes magányban él hü tisztelőd!
Lant és biblia, e két szent barát
Karján ringatja boldogan magát.

Sorsával meg van elégedve.

Az én pályám szép, ámbár nem ragyog,
En az egyszerű nép öre vagyok.
Enyém jó és balsorsának fele,
Órülök, sirok résztvevőn vele.
S az elhagyott népet mi isteni
Növelni, oktatni, deríteni . . .

Eljár a születő kisededhez, fohászkodik érte:
a dobogó szívű ifjú menyasszonyt összeesketi
vőlegényével; vigasztalja a haldoklót; temetőbe
kiséri, ki fájáról lehullt, mint a haraszt.

Ekkép velem rokon, barát a nép . . .
Nemes barátaim, pályám nemde szép? . . .

Ámde fáj a tövis szívének:

Pályám társai meg nem értenek,
Szívök hozzám fagyos, vagy lágy meleg.

Aztán érezi az egyedüllétnek szomorúságát,
főlfőlébred benne a kivánság a házaselet után.

Midőn estennen megtérve haza,
Nem fogad váró lény meleg szava;
Vagy fenn virasztok csendes éjszakán,
S nincsen velem, csak a késő magány;
Megvallom: akkor úgy fáj valami . . .
Annyit szeretnék, tudnék mondani!
A családélet boldog keble ez.
Melyért borongva lelkem epedez . . .

De vagy marad még a vágy, mert olyat, ki
öt szeretné, s kit ő szerethetne, nem talál.
Azért a természet az ő szerelmese.

Lombos karjával, aki átölel,
Csók közt altat el hűs szellőivel,
S én andalogva megsimogatom
Szép, szöke árványhaj fürteit,
Piros rózsaszakát megcsókolom,
Bámulom fehér liljom vállait,
S ha nefelejts szemébe néz szemem:
Szébb hölgy, több boldogság nem kell nekem.

A hűséges, az igaz természet az ő mindene. A
virágok az ő barátai, méhek zümmögése altatja el.

Virágos, kis kertemnek közepén,
Arnyas méhesben ülök, élek én.
S kiket megápol, öntözget kezem,
Virágot kéjjel szemlélgetem.
S haláltól mert megóvnom nem lehet:
Virág-regékbe dallom éltöket.

Ime ez Tompa nyugodt életének első stádiuma. Vágyódik családi életre, nem találta még
még, akit szeretni tudna; örömet leli hivatásában,
gyönyörűsége a természet.

Lant és biblia. Harmoniája egy szelid ábrándos léleknek.

Együtt kel fel az énekes madárral, jár a mezőben,
az illatos réten, nézi a gerliczét, a vadgalambokat,
aztán megújult kedélylyel visszatér kis kertjébe,
olt, nyes, öntöz, indákat igazít helyre;
dolgozik és elmélkedik; előveszi kedves költőit,
kiknek lelke rokon az ő lelkével . . . édes áhittal
keble megteljesül, megengeszteli, akiket megbántott,
s a kik megbántották, azokkal megbékül.

«Falusi órák» című költeményét így fejezi be:

Ábrándim közt végre megnyugvás borít el,
S mint a gyermek, a kit elnyomott az álom,
Imádsága fele, összetett kezekkel
Csendesen aluszom csendes nyoszolyámon.

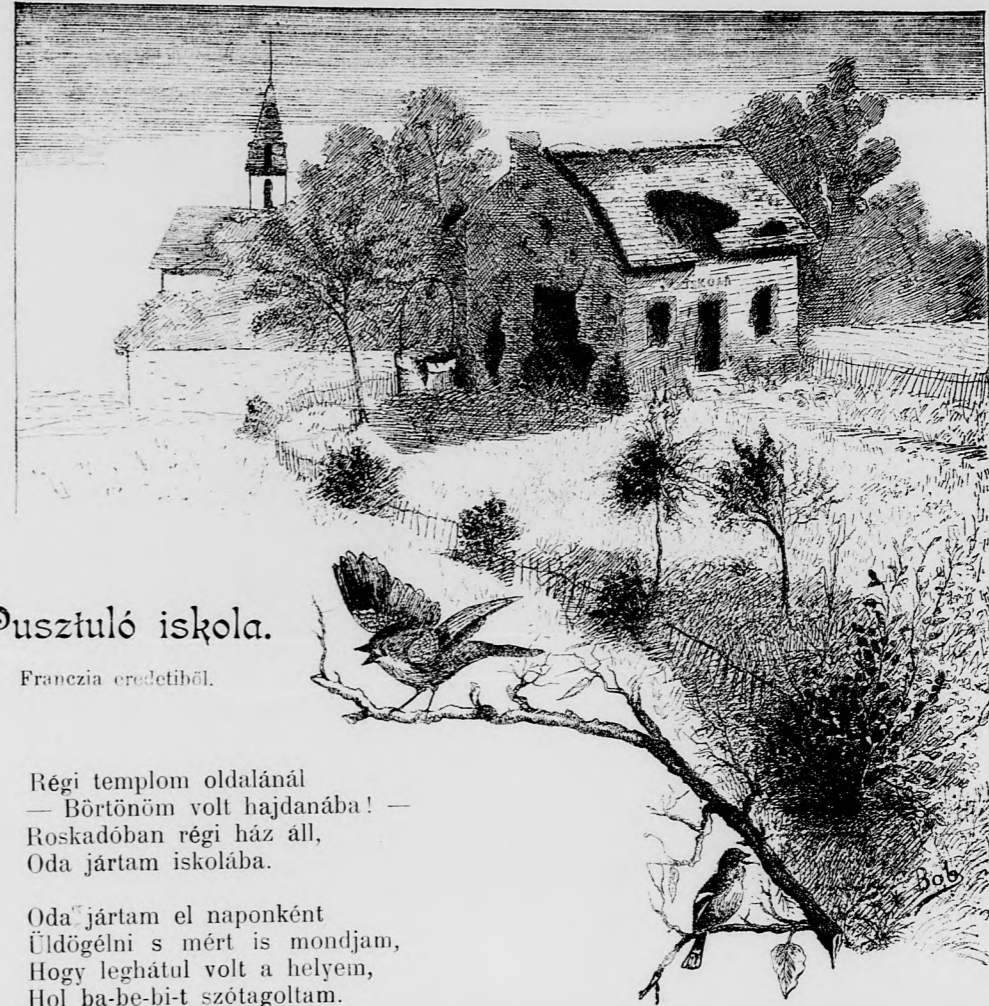
Két év sem telik, hogy reá talál a költő arra
a lényre, kit ő szeretni tudna. A gömörmezei
Rúnyában lakó Zsoldos Emiliával megismerkedik,
megszereti a mívelt lelkű, szelid leányt.
Nem az a vehemens, örökké kifelé törő lázas
hév az ő szerelme, mint a hirtelen fellobanó
természetű embereké. Benne gyökerezik szívében
mélyen, táplálkozik szíve vérével, összeforr
legnemesebb gondolataival. Szeretem, mely fiatal
lángolásból szelid, holtigtartó pásztortüzzé válik.

A beteg költő visszaeped hozzá Graefenbergből,
hova betegség hajtotta:

Piros hajnalban volt utnak indulásom,
Búsán tekinték át a szűk völgy nyílán,
Hol a leány lakik;
Érzi-e, hogy lelkem a hajnal szellőben
Elszállott álmáig?

Felujul még vágyakozóbb hévvel a régi kivánság:

Arra az ösvényre engem kivezérel,
Melyen a családi
Nyugodalmos élet boldog tartományát
Fel lehet találni?
(Folyt. köv.)

Pusztuló iskola.

Francia eredetiből.

Régi templom oldalánál
— Börtönöm volt hajdanába! —
Roskadóban régi ház áll,
Oda jártam iskolába.

Oda jártam el naponként
Üldögelni s mért is mondjam,
Hogy leghátul volt a helyem,
Hol ba-be-bi-t szótagoltam.

Be sok év eltűnt azóta!
Romban áll a kis lak már ma,
Düledézve, roskadóban
Áll udvarán a kútkáva.

Mohos tetőjén a zsindelet
Vihar, szélvész megezibálta
Korhatag lécei közé
Fészket kis madár csinálta.

Repedezett oldalában
Vad retek buján virágzik,
Zöld bogárkák ki- s bejárnak
És a fűrgé gyik tanyazik.

És a régi ba, — be, — bi, — bo
Helyett ma más nóta járja
Pinty puffasztja fel begyét, mint
Egy komédiás királyka.

A régi jó mester helyét
Csörgő szarka foglalá el,
Sohse fárad el a torka
S feje búbja jár alá s fel.

Ősi templom oldalánál
Régi kis ház úgy szeretlek . . .!
Börtönödbe visszavágyom . . .
Nem csoda . . .! Őszülni kezdek . . .!

Szalay Károly.

☉ király könyve.

— Irta: Mosdósy Imre. —

(4. folyt.)

— Ki az? kiáltotta egy hang, melyben az öregebb Bakos Misó hangjára ismerünk.

— Én vagyok, apám, csak siessenek ki, nagyon fontos mondanivalóm volna.

— Jajj, lelkem, gyerekem, sopánkodott az öreg Bakosné. Csakhogy hazakerültél . . . a lelkemet is kirittam már miattad, hogy annyi ideig nem láthattalak. Hol jártál, édes vérem, édes csimotám . . . jer ide a szívemre!

Ilyen és ehhez hasonló szavakkal fogadta az anya hazatérő fiát s félig öltözve szaladt ki eléje a hűvös éjszakába.

Bizony Misó szíve is elérzékenyült. Hogy is ne! Igaz, hogy sok rossz napja volt ebben a kis kunyhóban, de nem bánta meg, mert, hogy elhagyta, hát az Isten fölvitte a dolgát . . . s most büszkén teszi lábát annak a kunyhónak a küszöbére . . . és sirva borult édes anyja kebelére. Ott volt csak édes az öröm köny . . .

— Egészséges vagy, vérem? Mem fáj valamid? Van jó gúnyád? Jó enni, inni valód? Alig győzte Misó a feleletet édes anyja sok-sok kérdésére, hogy biz az ám, egészséges, mint a makk, eszik, iszik, tanul, sőt még diákul is tud . . .

— Diákul is? Jézus, Mária! Hadd csokolom meg azt a papos szádat! Ugy-e hát pap leszel? Jajj, beh jó is lesz! Imádkozol szegény öreg anyád helyett; én már úgy se járhatok le a faluba imádkozni.

Szegény Misó nem felelt anyja e lelkendező beszédére, mert nem bírta volna szegény anyját abban az édes reményben megerősíteni, hogy pap lesz, — hanem a helyett így szólt:

— Most igen sietős a dolgom. Virradat előtt a tari várban kell lennem! De majd nem sokára, ha Isten is úgy akarja, többször is látjuk egymást. De most ide hallgassanak.

— No mi az? mormogta az apja.

— Itt van egy tarsoly, ezt a Mátyás király ő felségétől lopta el egy gézengúz, akit én apámnak a szenes pinczéjébe csuktam.

— Micsoda? . . . ide, a mi házukba? . . . Jézus, atyám, megöl bennünket, kiálták egyszerre az öregek.

— Dehogy is öli . . . dehogy . . . itt van ez a tarisznya, rejtsek el jól. De ha az életük és a fiuk élete kedves, senkinek egy szót se szóljanak róla . . .

— Hát te mit csinálsz, vérem szólt az anyja Misó nyakába csimpaszkodva.

— Mit? . . . Majd visszavisszük a királynak . . .

— Oszd az megjutalmaz, ugy-e? Jajj, be nagy úr lesz belőlünk, szólt az öreg.

— Az még nem bizonyos, hanem azt az egyet megmondom, hogy jól vigyázzon a fogolyra, mert másképp baj lesz . . .

— Ne félj, fiam . . . akár a szemem vilá-gára . . . Nem vész az el, jól is tartom, a mig parancsolod. Anyjukom te főzsz neki minden nap árpádödölét, termett az idén, hál' Isten, elég a hutában . . .

— Jó . . . Még valamit . . . Három nap mulva rakjon fel a kordéba egy pár zsák szenet, az egyik zsákba dugja el ezt a tarisznyát, — de előbb egy vastag lepedőbe csavarja bele és úgy induljon el utnak Budára. Arra menjen, a merre szokott, úgy intézze, hogy alkonyatkor legyen a Zagyva mellett s ballagjon folyton annak mentén Hatvanig, majd aközben én is utolérem . . . De el ne felejtse ám . . .

— Az ám, de hogy veszek szenet a pinczém-ből, ha az a tolvaj oda van zárva?

— Furesa, furesa . . . majd ad az ki . . . azt mondja neki, apám, hogy addig nem kap enni, míg szót nem fogad.

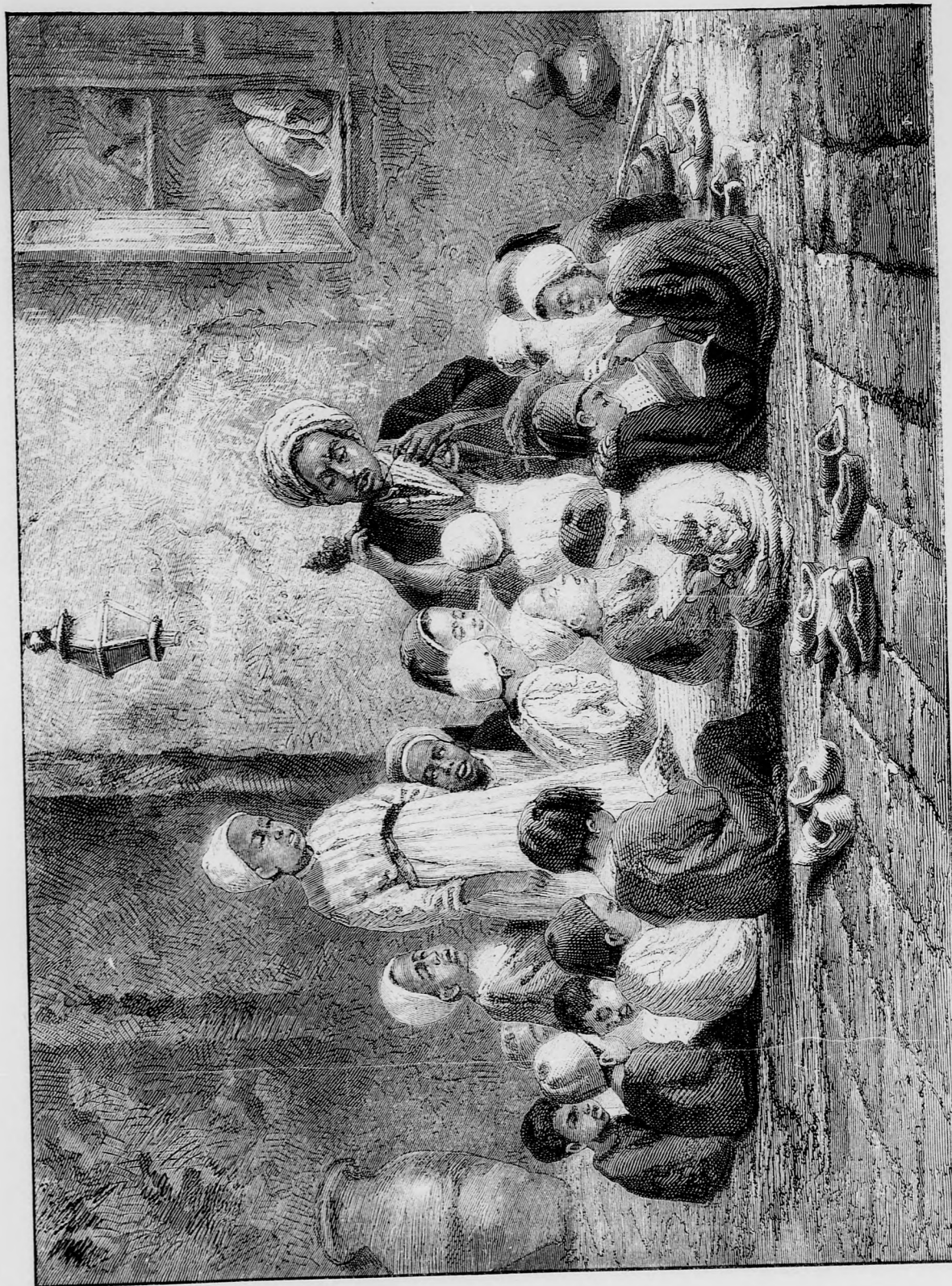
— Igaz, a, jó lesz, mondá az apa. De hát a nagy beszédben egészen el is felejtettem kér-dezni, hogy mi történt veled, a mióta tőlem megszöktél. Az igaz, hogy jó ideje annak, aztán már azt hittük, hogy elvesztél, — különösen az anyád jajgatott érted sokat, pedig én váltig biztattam, hogy ne féltsen téged, mert ilyen eleven gyerek el nem vész. Ugy-e, mondtam anyjuk, hogy majd csak egyszer elénk kerül jó módban, mikor nem is várjuk. Hát mondd csak mi történt veled.

— Siessetek apám, mert már hajnalodik. Hát én biz a verebélyi barátokhoz mentem, azok felfogadtak, tanítottak, aztán egyszer oda vetődött Bogdán Máté, az elvitt magával iródeák-nak a tari várba. Most ott vagyok deák, vagy mi. De, ha a lopott könyvet a királynak visz-zavíhatjuk, akkor bizonyára nem maradok ott, hanem talán Budára juthatok s ha a szerencse kedvez, még úr lehetek. De akkor kendteknek is jó dolguk lesz. Ez a történetem. De most Isten áldja apámékat, mennem kell.

Elbucsuztak. A jó öregasszony megigértette Misóval, hogy nem sokára eljön hozzájuk és nem hagyja többé oly sokáig epedni, mint eddig tette.

Misó megígérte, s megcsókolva könyező édes anyját, eltávozott.

(Folytatása következik.)

¶ leghiresebb magyar szócsalád.

A «Tanulók Lapja» számára írta:

— Kőrösi László dr., tanár. —

Az élő szók, az eleven igék, majd olyan társadalmi viszonyok közt élnek, mint mi. Van nek köztük ősi eredetű honfoglalók, idegen nemességű mágnások, felküzködött parasztok, külföldi származékok, izetlen parvenük, becsületes munkások és henye naplopók.

A kikre a hétköznapi életben legnagyobb szükségünk van, azok a polgárszók. Nem tudunk ellenni nélkülük; de mihelyest parádézunk, mégis csak a diszruhás mágnásszókkal, az ünnepies igékkel hozakodunk elő. Legtöbb erő és romlatlanság van a parasztszókból. Ezek a kemény tenyerű teremtések különösen akkor kerülnek utunkba, mikor haragszunk s mikor káromkodunk.

A szalonokban mindenféle fajta szó találkozik. Vannak kipszúthatatlan sváb lovagjaink furesa barkóval, nevetséges gyiklesővel, vékony madárfejjel, madárijesztő termettel. Ezt az idegen lovagrendet ma már nem bírjuk kipszúrtani. Valamennyi nemzetsége együttvéve külön ország Magyarországon. A nevek germanizmus. Nagyon «jól néznek ki» a parasztok között s «jól veszik ki magukat» a mindennapi polgárszók között. Uralkodnak. Dinasztiájuk halhatatlan.

Vannak azután francziaságok, a melyek azonban nálunk inkább furesaságok. Ezek a finom, nyájas és sima urak nagyon kirínak társaságainkban s a magyar konyhától már annyira megcsömöröltek, hogy eredeti szeretetreméltóságuk helyett inkább affektációjukkal tűnnek föl.

Voltak valamikor a régi jó táblabírák idejében pompás latin familiáink is, de ezek még a negyvenes években eldobták tógáikat s gubát öltöttek magukra.

De valamennyi jött-ment szócsalád közül nemcsak óriási elágazásával, hanem ősi eredetével, történeti multjával, zivataros krónikáival, elsőrendű szereplésével és kifogyhatatlan gazdagságával leginkább kiválik a *szóbeszéd*-familia. Ott volt már Pusztaszeren is minden valószínűség szerint, de Munkácsnál nem igen emlegetik s a honfoglalás első esztendeiben nem nagyon szerepelt.

Ez a hatalmas magyar dinasztia ezer esztendőn keresztül fényesen szerepel nemcsak a szabad ég alatt tartott országgyűléseken, a hol minden mellékhatása mindig a született törvényhozót adta, hanem a palotákban és kunyhókban egyaránt, a honnan nagyon sok hasz-

nos befolyású kisebb uralkodó szócsaládot szorongatott ki.

A leghiresebb magyar szócsalád ősapja: a *szóbeszéd*. Ősanyja — a legmegbízhatóbb krónikák szerint — a *szókimondás*. Ezekről eredt a becsületes *igazmondó*, a jóstehetségű *jövendőmondó*, az első dajka: a *mesemondó* és az első vénleány: a *mendemonda*.

Az első nemzedékek szaporán gyarapították nemesak a családod, hanem annak rendkívüli befolyását.

Az első *ellenmondó* pártütő volt; de az első *énekmondó* már a hegedősök és igriczek korát is megelőzte. Ezekről eredt oldalágon az *ékesmondás* és a kifogyhatatlan szöböségű *mondton-mondás*, a ki minden valószínűség szerint anyós-szerepet játszhatott. A becsületes familia első fattyuhajtása volt a *visszամոնդó*-család, mely országszerte elvesztette becsületét, de ke gyelemkenyéren azért még ma is elégedél.

Mindenkinek a kedvébe járt rendi különbség nélkül a *közmondás*, de a magyar nép azért mégis legszívesebben dédelgette, gyarapította, szerette valamennyi rokona közül.

Az első magyar *hírmondó* már ujságíró volt s Pozsonyban száztizenöt esztendő előtt ki is adta az első magyar hírlapot.

Azóta a *szóbeszéd* több száz oldalra szakadt.

Néhány ódon kastélyu, hétszilvafás sarjadék olyan ritkán fordul meg közöttünk, hogy alig emlékszünk a becsületes és szeplőtelen tisztaságu nevére.

Igy az *aggnő-beszéd* helyett ma az *üres beszédet* ismerjük. A *bosszú-beszéd* annyira szokatlan, hogy szinte nem is merjük bemutatni az *izgató szavak* helyett. A régi, zamatos *csömörbeszéd* helyett ma a falusi *becsmérlő szavak* névjegyét fogadjuk el. Az *elevenszó* helyett is inkább az *élőszó* ismeretes. A *kezdő-beszéd* czimere már annyira elkopott, hogy helyébe került a *bevezetés*. A *mardosóbeszéd* trónját egy görög-római eredetű jövevény: a *szatira* bitorolja. A *panaszbeszéd* szintoly hallatlan, mint a *patvarbeszéd*. A *példa-beszéd* is kikopik lassan az emlékezetből, de a *rekesztőbeszéd* már olyan vadonhangzása, mintha ötvenkrajczáros szó volna. Pedig a régiek még erősen használták a mai *befejező-beszéd* betolakodása előtt. A *szerbeszéd*, mintha a kriptából járna föl kísérteni. A mai nemzedékek a *történet* szót fogadták el helyette. A *színes beszéd* az igazi elokvencia, mintha már régóta eltemetődött volna; pedig még most is él az ősi szilvafák árnyékában, de nem akar

az öreg Toldi Miklós sorsára jutni, azért nem mozdul ki felénk a bábeli torony napszámó-saihoz.

A *szófia* a hiábavalóság kifejezése. Hány-szor kellene és lehetne ezt naponkint emlegetnünk, valahányszor *hiábavaló locsogással* találkozunk.

A *beszédes* család nagyon kedvelt és népszerű minden magyar mestergerenda alatt már ezersztendő óta.

Mert jó *elbeszélő*, körmönfont *rábeszélő*, ravasz *kibeszélő*, okos *megbeszélő*, nyelves *visszabeszélő* lesz belőle akkor, a mikor kell.

Az igazi magyar nem szeret sokat *beszélni*, de sokat *mondani* inkább szeretne. A mikor *szó*, rendesen *ékeszszó* lesz belőle s a legtöbb szabadságharcz vére a *szólásszabadság* megsértése miatt folyt Magyarországon.

Az első ügyvédet *szószólónak* hívták valamikor. Az *egyenes beszéd* mindig erény volt *szókimondó* őseinknél, a kik harczolni és szónokolni egyformán jól tudtak. A *szembe-mondás* becsületes familiájának ősi birtokait ma a *besugás* bitorolja. Ezt a fattyuhajtást nem ismeri a leghiresebb magyar szócsalád eredetkönyve. De annál jobban ismerjük mi, a kik sohase látjuk, de minduntalan érezzük a szélhámos uracs uralkodását.

Száz szónak is egy a vége — tartja a közmondás s így nemsokára nekem is véget kell vetnem a szónak.

A *szavahihető* ember *szavára* többet adunk, mint esküjére. A *kimondott szó* mindig jelentőséges s a *zokszó* mindig fájdalmas.

A ki kellemesen tart bennünket szóval, arról azt mondjuk ma, hogy ügyesen *cseveg*; a ki minden áron ránk erőszakolja beszédét, az már *fecseg*. A ki olyasmit is elmond, a mi izetlen vagy tilos, az *locsog*. A *csacska* azonban még mindig türhetőbb, mint a híres magyar szócsalád torzszülötte, a *kotyogó* vagy a boszorkányok nyelvén *karattyoló*.

Ime a leghiresebb magyar szócsalád törvényes és törvénytelen származékainak néhány kiválóbb képviselője. Bizony érdemes volna a javát visszaidézni s a korcsát visszaüzni, mert a mai magyar *szóbeszéd*en nem mindig látszik meg az ezersztendő eredetiség.

Plágium-e?

Talán tudják olvasóink, hogy mi az a plágium? Valamely meglevő műnek leírása és sajátunk gyanánt való produkálása, más szóval: irodalmi tolvajlás.

Az önképző-köri poeták közt megesik, hogy akad egy-egy vállalkozó szellemű ifjú, a kinek

valamely mű megtetszik, s azon reményben, hogy a kör tagjai a perfidiát nem fődözik föl, más tollával arat esetleg babérokat. Szerencséje az illetőnek, ha turpissága ideje korán kiszül, s így elmegy a kedve később plagizálni. Ha nem sül ki, akkor a plagizátor épp oly vakmerő lesz, mint a tolvaj, s ha később, férfi korában követ el vakmerő plagiumot s azt reá sütik, erkölcsileg tönkre van téve egész életére.

Valakire a plagizálás vádját akkor lehet alkalmazni, ha az eredeti, a miből az illető «lopott», kéznél van. S a plagium csak akkor plagium, ha — hogy úgy mondjuk «szemtelenül» van kiírva vagy csak itt-ott fordul elő benne rossz elferdítés. Ha valaki csak utánozza pl. valamely költemény gondolat menetét, alakjait, az csak utánzás, de még nem plágium. Ilyen dolog nagy költőkkel is megesik, sőt ha valaki sokat foglalkozik egy íróval, jó ideig nem is tud hatása alól menekülni.

Mindezt csak azért mondom el, mert a napokban egy tanulótl levelet kaptam, a melyben arra kér, hogy segítsék rajta, mert nagy bajban van. Ő ugyanis egy verset írt «unalmasban» s azt az önképző-körbe beadta, a hol azonban a bíráló a versre azt mondta, hogy ő azt valahol már olvasta s vele egy véleményen volt mindenki, mert mindenki előtt ismerősnek tetszett e vers. Ezért tehát mint plágiumot elvetették.

A szerző erősen állítja, hogy ő ilyen verset még nem olvasott, s főleg a Pesti Hírlapot, a melyben, állítólag, a bíráló valaha olvasta, soha nem is látta.

«E súlyos vád alatt görnyedek, írja panaszos levelében a vádlott, s hogy súlya alatt össze nem roskadtam, az a remény tartott fenn, hogy akadok valakire, a ki e vád alól kitisztáz, s hogy e vád nem tart örökké».

Felszólítjuk tehát lapunk olvasóit, vegyék oltalmukba az állítólag ártatlanul vádolt társat s nézzenek utána, vajjon megtalálják-e az említett vers eredetijét. Kettős köteleességet teljesítenek: 1. vagy megmentik a vádlottat a súlyos vádtól, 2. vagy kiszolgáltatják, ha a vád igaz, a vádlónak, hogy elvegye méltó büntetését.

A kérdéses vers ime ez:

Tél kezdetén.

Behorult a kék ég, elfáradt a nagy nap,
Terhes, néma felleg hópelyheket hullat.
Néma lett a berek, nincs éneklő madár,
Csak a varju mondja néha-néha «kár, kár.»
Kopasz fák oldalán zöld vagy tarka harkály
Koppant kettőt-hármat, azután tovább száll.

Csermelyt és folyamot egyaránt jég takar,
Mít nem fog lerázni egyik sem egyhamar.
S a föld, mely nyáron át villámokat nyelt el,
Im most sehogy se bír e kis hópelyekkel.
Nem bír, nem, mert alszik csendesen és mélan.
Egy édes altató álom zsenge karján.

Alszik, hisz az álmat azért adá Isten,
Hogy új erőt nyerjen s megpihenjen minden,
Pihenjen a kasza, pihenjen a kapa,
Pihenjen a munkás, ha nyáron fáradta.
Pihenjen bár minden, de a lant ne soha,
Igaz, a kritika némelykor mostoha.

VÁZLAT.

Magyarország irodalmi s politikai helyzete Kármán fellépésekor.

Mikor Kármán Bécsből Pestre visszatért, akkor koronázta meg az 1790-ik országgyűlés Lipótot. Következett a restauratio; magyar színeszet felállításáról, történeti színművekről kezdenek beszélni, a magyar tudós akadémia kerül szóba. De nincs vezér, a ki a terveket keresztül tudja vinni. Nincs olvasó közönség, a költők nem tudják érvényesíteni munkáikat. Az akkor 20 éves Csokonai azon tündöklik, hogy miként juttassa kéziratban levő munkáit nyomtatásban a közönség elé.

Az írói dícsőségbe beleunt poéták elhallgatnak. Orczy Lőrincz visszavonul jószágára s ott gúnyolja a városi s dícsőíti a falusi élet egyszerűségét s talál megelégedést a jobbágyok jámbormegelégedésben. Baresay Ábrahám Bécsben van ugyan, de szíve, lelke a falusi élet után vágyódik. Gvadányi bár nem teszi le a tollat, egy falusi nótárius képében erkölcsbíróként kritizálja a visszas állapotokat.

Az előkelők asztalán francia könyv hever, a divat, ruházat, a hajviselet idegen: csupa czopf és rizspor. A gyermekek nevelése legtöbbször a dajkára van bízva, attól hallanak ugyan magyar szót, de a szülőktől vajmi ritkán.

Azonban kitör a forrongás nemcsak a szokásokban és modorban, nem csak a könyvekben és újságokban hanem a színházakban is eltérő felfogás és elvek küzdenek. Bessenyei és testőrtársai a magyarság szellemét igyekeznek fölszínre emelni.

Nincs irodalmi középpont, a költők az egész országba szétszórva élnek, nincs ami őket összekösse. Ezt kell teremteni. Vannak ugyan egyes lelkesebb hazafiak, a kik erről álmodoznak, de hiányzik a közönség, mely szükségét érezné író és irodalomnak.

Talán egy folyóirat megteremtí? S vállalkoznak rá hárman. A magyar nőkhöz fordulnak,

bele akarják vonni az asszonyokat a magyar művelődés életébe.

Minő körülmények közt jelent meg az Urania? Kik irtak bele? Miért szűnt meg? Hagyott-e Kármán fellépése maga után nyomot? Tett-e szolgálatot munkásságával az irodalomnak? Mi az főleg, a mi Kármán stílusát jellemzi?

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

9. Eperjesi kath. főgymnasium.

Magyar nyelv. 1. Minő befolyása volt az Aurórákörnek a magyar irodalom továbbfejlesztésére? — 2. Az Anjouk kulturtörténeti fontossága. — 3. A földrajzi és éghajlati viszonyok befolyása az emberiség művelődésére.

Német nyelv. Széchenyi István és Wesselényi Miklós barátsága. (Kemény Zsigmond és Falk Miksa nyomán. — Fordítás.)

Latin nyelv. Germanicus halála. (Tacitus Ann. II. 71—73., 82 nyomán.)

Görög nyelv. Homeros Odysseiájából a XI. ének 636—640 vers sor és a XII. ének 1—35. vers sor.

Mennyiségtan. 1. Egy 15 éves árva fiú 18,250 frtnyi vagyont örökölt, nevelésére évenként 1000 frtot fordítanak. Mennyi pénzzel fog a fiú rendelkezhetni, ha nagykorúságát eléri, feltéve, hogy vagyonát időközben 5% -kal kamatoztatják? — 2. Valamely völgynek egyik pontjából (D) egy távoli hegynek (A) esücsa egy másik közelebbi (B) hegyesücs felett $a = 20^{\circ}25'30''$ szög alatt magaslik ki, maga (B) esücs $b = 9^{\circ}10'20''$ szög alatt látszik. Ha azonban 200 méterrel közeledünk a hegy felé (CD = 2000 m.), akkor (B) hegyesücs elfödi az (A) hegyesücsöt és ezen esetben mindkét hegy ugyanazon c szög alatt látszik, c szög pedig $13^{\circ}20'$. — 1. Milyen magas volna minden egyes hegy; 2. mekkora a két hegyesücsnek egymástól való távolsága?

10. Eperjesi ág. ev. főgymnasium.

Magyar nyelv. 1. A renaissance-nak volt-e hatása nemzeti irodalmunkra? — 2. A francia forradalom eszméi mennyiben hatottak hazánk politikai történetére? — 3. A nap hőhatása a föld légkörének mozgására.

Latin nyelv. «A jó nevelés szükségesége» 1—2 fejezet. Kolmár és Sváby gyakorlókönyve (57. lap).

Német nyelv. «Schiller utolsó évei éshalála». Fordítás.

Görög nyelv. Homer Odysseiája XIII. 49—85 vers-sor.

Mennyiségtan. 1. Egy társaságban férfiak, nők és gyermekek összesen 20-an valának. Minden férfira 3, minden nőre 2, minden gyermekre

$\frac{1}{2}$ forintnyi költség jut, összesen 20 frtot fizetnek. Hány férfi, nő és gyermek volt? — 2. Keresendő azon koczká térfogata, melynek felülete egyenlő egy $r = 2.457$ m. sugaru gömb felületével.

VEGYESEK.

A bpesti. ref. főgymnasium ifj. önképzőköre f. hó 26-án tartotta 13-ik rendes gyűlését, melynek lefolyása a következő volt: 1. Szilády (7. o. t.) az érdemkönyvi bizottság határozatát adta tudtúl a körnek, melynek értelmében a bizottság az «Egy leánykáról» cz. dalt az érdemkönyvre méltónak találja. A mű szerzője Törs Kálmán (6. o. t.) 2. Csiky (8. o. t.) ismerteti Hunfalvynak «Magyarország ethnographiája» című művét. A nagy gondal megírt részletes ismertetésért a kör Csikynek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. 3. Torday (7. o. t.) szavalt Petőfinak «A rab» cz. költeményét. A kör «jó» (II.) fokot adott neki. 4. Végül Forstner (7. o. t.) adta elő Jókai «Holt költő szerelme» cz. költeményét «dícséretes» eredménnyel. N.

A dévai m. kir. főreáliskola ifj. önképzőköre január hó 26-án tartotta meg Ferenczy Gyula tanár ur elnöklete alatt rendes heti gyűlését. Ifj. Téglás Gábor ifjusági elnök a gyűlést megnyitván, először is Kerekes Andor (VIII.) lépett az emelvényre és «Deák Ferencz emlékezete» című lendületes tanulmányát olvasta fel. A kör a beszédet zajosan megélejezvé, a bírálók azt egyhangulag dícséretes érdemfokozatra méltaták. — A tanári elnök urnak a felolvasóhoz intézett buzdító szavai után Glück Edének az «Első magyar verses regény» című értekezése következett, melyet jó érdemfokozatra érdemesítette a kör. — A harmadik működő Vitán Gábor (VII.) vala, ki Petőfinak «Az utolsó alamizna» című költeményét szavaltta el. A bírálók többsége egyszerű érdemfokozatra méltatván a szavalatot, Straitzár Ágost (VIII.) következett, kinek «Vörösmarty és Arany a forradalom után» cz. értekezését jóval fogadta el a kör. — Most Téglás Béla lépett a dobogóra és Bródy Sándor «Don Quixote kisasszony» című regényét ismerteté. Az ismertetés jó érdemfokozattal fogadtván el, még Pakots József bíralt meg egy dolgozatot, azután az idő előrehaladottsága miatt a gyűlés pont 6 órakor véget ért.

A Debreczeni ev. ref. főgymn. ifj. önképzőköre f. hó 20-án tartotta 10-ik rendes gyűlését, mely alkalommal: 1. Az elnök szép üdvözlő beszéddel megnyitván a gyűlést, úgy magát mint tisztársait az önképzőkör bizalmába ajánlja. — 2. A kör a választmányt

megbizzá, hogy az évenként tartatni szokott Petőfi ünnepélyre való előkészületeket tegye meg. 3. Czirják Gyula VII. szavaltja Petőfi «Csokonai V. Mihály» cz. költeményét, melyet a kör «tudomásul vett». 4. Szabó Márton VIII. o. «Tanulmány a görög és római műveltségről» című dolgozatát olvasta fel, a valóban mély és alapos tudástfeltételező munkáért, a kör jegyzőkönyvi dícséretet szavaz. Szavalt még Lugosi Endre VIII. o. Tompa «Sirholtban» című költeményét; tudomásul vették. Bereczki László bíralt, ugyszintén Tar Zoltán VIII. o. is: a bírálatokat elfogadták. 5. Dr. Varga Bálint tanár ur indítványozza az alapszabályok módosítását; kiküldetnek tehát az alapszabályok módosítására az elnök vezetése alatt: Biber Lajos VIII. o., Kemény V. VIII. o., Jámbor M. VIII. o., Osváth Ferencz VII. o. Szilágyi Sándor VII. o., és Fisch E. VII. o. tagok. 6., A kör jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Kemény Vikornak, mivel megígérte, hogy a majd elkészülendő alapszabályokat kinyomatni kész. — Ezzel a gyűlés feloszlott.

A kecskeméti áll. főreáliskola önképzőköre nek van 30 rendes és 20 rendkívüli tagja. A kör az első időszakban tek dr. Szántó Kálmán tanár ur vezetése alatt 9 rendes gyűlést tartott. E rendes gyűléseken kívül azonban 3-izben tartott rendkívüli díszgyűlést, melyeken az intézet tanári karán és ifjuságán kívül a város előkelő közönsége is megjelent. Október 6-án a 13 aradi vértanu emlékezetét, november 10-én pedig a város szülötte, s a legjobb magyar tragédia írója születésének 102 ik évfordulóját ünnepelte meg az ének- és zenekar közreműködésével. Vajda János 50 éves írói jubileuma alkalmából, december 15-én szintén tartott a kör díszgyűlést, legutóbbi választmányi gyűlésén pedig elhatározta, hogy legközelebb Gyulai ünnepélyt is fog tartani, s erre vonatkozólag szavalatokra s beszédekre már pályázatot is hirdetett.

Matinee. A bpesti Ferencz-József nevelő intézet növendékei ma vasárnap, febr. 3-án matineet rendeznek. A műsor érdekesnek ígérkezik. A hangversenyéről jövő számunkban referálunk.

Pályázat. Tetszés szerinti eredeti elbeszélésre, humoreszkre, rajzra elmélkedésre, vagy leírásra hirdet pályázatot Kaltenecker Károly főgymnasiumi 6. oszt. tanuló Szombathelyen. *Jutalma 1 db. körmőczi arany*, melyet Kaltenecker a mai postával a Tanulók Lapja szerkesztőségébe beküldött. A pályázati határidő április 1. A dolgozatok Kaltenecker címére küldendők, mellékelve a Tanulók Lapja címzszalagját, annak bizonyosságaul, hogy a pályázó lapunk előfizetője.

A debreczeni ev. ref. főgymn. ifjúsági önképzőkörének pályakérdései az 1894—95. isk. évben. A Szegedi Sándor-féle alapítványból: 1. Esthetikából: Népmesei elemek Petőfi «János vitéz»-ében, jutalma 40 korona. 2. Latinból: Fordítottassék le P. Ovidius Naso Metamorphosisából a «Niobe» cz. költ. eredeti versmértékben vagy alexandrinban, jutalma 40 korona. 3. Görögből: Priskos rhetor Attila udvarában. Fordítottassék le az a rész, mely a VI. oszt. görög olvasó könyvben van szabatos prózában, jutalma 40 korona. Az önképzőkör vagyonaiból: 4. Magyar irodalom történetéből: A protestanizmus hatása a magyar irodalomra a 16. században, jutalma 30 korona. 5. Történelemből: Magyarország viszonya a külföldhöz az Árpádok idejében, jutalma 30 korona. 6. Physikából: A mágneses és elektromos tünemények összefüggése, jutalma 30 korona. 7. Természetrájból: A vérkeringés, jutalma 30 korona. 8. Németből: Fordítottassék le Goethe «Erkőnig» című balladája eredeti vagy alkalmas magyar versformában, jutalma 20 korona. 9., Szabadtárgy elbeszélés prózában. jut. 20 korona 10., Szabadtárgy költemény jut. 10 korona 11., Komoly szavaltat: I. díj: 10 korona. II. díj 6 korona. A Tóth József alapítványra való pályakérdés kitűzésére az illető szaktanár ur kérését föl. Varga E.

A pályázatok beadásának határideje: 1895. ápr. 25.

A bajai főgymnasium «Tóth Kálmán Önképzőkör»-e f. évi január hó 20-án közgyűlést tartott. Elnök Török Konstantin tanár. A jegyzőkönyv felolvasása után Leopold Lajos (VI. oszt.) «Kossuth a magyar költészetben» cz. dolgozatát adja elő, a melynek bírálatait Stern Armin (VIII. oszt.) és Borissák István (VII. o.) olvassák fel. A művet mindkét bíráló elfogadja. Ezután általános tetszés közt Kelemen József (VIII. oszt.) olvassa fel «Balassa Bálint költészele» cz. hosszabb dolgozatát, a melyet Stern Armin (VIII. oszt.) és Miskolczy Gyula (VIII. oszt.) bírálata alapján az Önképzőkör elfogad. Majd a pénztárnok tesz jelentést a pénztár üdvös állapotáról. Végül különféle elnöki előterjesztések után az idő előrehaladt voltára való tekintettel, a gyűlés véget ér.

A selmeczbányai ág. ev. lyceum «Petőfi köre» jan. 18-án tartotta XIV. rendes gyűlését, a melyen Tóth József VII. o. tanuló szavaltta el Gabányinak «A desperat ur» című vig monologját. A szavaltat a mű felfogására vállalt s a kör egyhangulag jegyzőkönyvi dicséretben részesítette. Utánna Panicsán Pál VIII.

o. tanuló lépett fel Petőfinék «Egy gondolat bánt engemet» című rapsodiájával. A bírálók magasfoku érzelem kitérőit meglehetősen sikerültek tartották s csupán a gesztust hibáztatták. A szavaltat szintén jegyzőkönyvileg dicséretelt meg. — Ezek után Nyácsik Béla VII. o. tanuló, aljegyző olvasta fel Vörösmarty «Két szószéd vár» ának széptani fejtegetéseit. A tartalom rövid elmondása után a költemény szerkezetével, jellemeivel, alapeszméjével, megható tragicumával s nyeivezetével foglalkozott igen szépen és behatóan, a miért is bírálója Pauks Béla VII. o. tanuló cz. «Érdemkönyvbe» beirandónak tartja, mit a kör el is fogad. (Suhajda Lajos fj.)

Az ungvári kir. kath. főgymnasium ifj. önképző Dayka köre január 20-án tartotta az évi 8. rendes gyűlését Mazuch Ede tanár-elnök ur vezetése alatt. A gyűlés, melyen Schürger Ferencz tanár ur is jelen volt az elnök jelentéssel vette kezdetét, melyben az elnök ur a „Tanulók Lapja”-ra felhívta a kör érdeklődését. Majd a tisztviselők tették meg hivatalos jelentéseiket, minek megtörténte után felolvastattott Csürös Ferencz VIII. o. t. «A csaló» románcza című, az «Országos Állatvédőegyesület» pályázatán 5 frnyi díjjal jutalmazott költeménye. — Utána Fesztory Sándor VIII. o. t. bírálta «A kakuk» című költeményt s azt, mint a kívánalmaknak megfelelően elfogadta, szerzője Rózsay Elemér VII. o. t. — Ezt követte Hrabár Konstantin VII. o. t.-nak felolvasása: «A rómaiak hadviseléséről.» A dicséretes fokozatban részesített felolvasást még érdekesebbé tette, részint a felolvasó, részint Lám Sándor VIII. o. t. által készített római hadiszerek és jelvények (u. m. hajó, pajzsok, dárdák, hadi jelvények stb.) hű utánzatának szemléltető bemutatása. — A felolvasás után érdekes eszmecsere fejlődött ki a hallott értekezés tárgya és annak feldolgozása felett. — Végre Gribovszky Kornel VII. o. t. szavaltta Berzsényinek «A magyarokhoz» című ódáját; szavaltatát egyszerűnek minősítették. A napirend hátralevő része az idő előhaladottsága miatt a következő ülésre tetetett át. Novák Ferencz főjegyző.

FEJTÖRŐ.

1. Számtani kérdés.

Valamely víztartó három eső által tölthető meg; az első eső által $1\frac{1}{3}$, a második eső által $3\frac{1}{3}$, a harmadik eső által 5 óra alatt telnek meg a víztartó. Mennyi idő alatt telik meg, ha mind a három eső egyszerre nyitattik meg?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik az az égvényes ásványvíz-telep Bereg megyében, melynek vize sok félig kötött és szabad szénsavat tartalmaz? Borral vegyítve élvezik. Mi ellen jó leginkább és alkalmazták? Melyik forrás fekszik hozzá közel?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt a francia forradalom ama legkiválóbb alakja és szónoka, a ki fiatal korában igen kalandos életet folytatott? Hol született s mikor? Atyjával összeütközésbe jutott s fogságra vettetett. Mi történt vele ezután? Mikor halt meg?

4. Természetráji kérdés.

Melyik az, a pintyek (fringillidae) családjába tartozó madár, a melynek háta vörhenyes-harna feketés foltokkal, a him feje, nyaka és hasa fehér, lelei és farka fehérrel és feketével tarkázottak, télen majdnem egészen fehér.

SAKREJTVEJNY.

— Sömen Lajostól. —

			nyert			
fényt.		J		e		
re	de	munk	kel	ze		
ti	kély	vek	lyek	re	a	dó
ha	gyak	dal	tő	me	me	jén
től	mű	tók	a	bé	ra	lik
an	rat	el		é	is	rok
			tul	ba	na	

Csak azok neveit közöljük, a kik legalább négy rejtvény megfejtését küldik be; a sorsolásban is csak ezek vesznek részt. — A megfejtők között egy értékes könyvet sorsolunk ki. **Megfejtési határidő február 9-ike.** Az ezen túl beérkező talánymegfejtéseket nem vehetjük figyelembe.

Az 1. számban közölt talányok megfejtése:
Számtani kérdés: Adhat 7 m^3 búkkfát és 76 m^3 fényfát vagy 20 m^3 b.-fát és 52 m^3 f.-fát vagy 33 m^3 b.-fát és 28 m^3 f.-fát; végre 46 m^3 b.-fát és 4 m^3 f.-fát. A fubarbér miatt az erdősz az utóbbi esetet fogja választani.
Földrajzi kérdés: Liverpool a kivándorlók egyik állomása. Hatalmas gyáripar, egy tem, orvosi tanfolyamok, muzeumok, csillagda, fűvészkert, műgyetem, számos templom és nagy áruház van itt. Szemkőzt fekszik vele *Birk-head*, melylyel alagut köti össze. — **Történelmi kérdés:** A linzei békét 1643 szept. 16. irták alá III. Ferdinánd és II. Rákóczy György. R. Gy. azt kötötte ki hogy a Bethlen által már előbb birt 7 vármegye biztosításáék az ő számára. (A hét vármegye közül Szabolcs

és Szathmár még utódai részére is) Ferdinánd követe Törös János volt. E béke pontokat III. Ferdinánd aug. 8-án fogadta el. A vallási viszonyokra nézve létesült az, hogy a reformátusoknak teljes vallás-szabadság biztosították. E béke-kötés pontjait az 1647: V. törvényczikk alatt foglaltaték törvénybe. — **Természetráji kérdés:** Leveli vagy zöld béka (Hyba arborea vagy viridis. —

Szótagrejtvény: Sok zászló Andor béka alap Duna sír álom Géza. — **Sakkrejtvény:**

Szabadság.

Érik a gabona, Melegek a napok, Hétfőn virradóra

Aratásba kapok. — **Képtalány:** A hiúság inkább a büszkeség, mint az alázatosság jele.

A megfejtések közül hármát a záros határidőig a következők fejtették meg:

Számtani kérdés: Luszt Ferencz, Popper Zsigmond és Sándor, Ruzska István, Hetey Aladár, Mapuszk Miklós, Sült Lajos, Bruck Géza, Brannberger Lipót, Ferber Jenő és Győző, Grosz Armin, Kaiser Lázár, Bubics Jenő, Tormássy Lipót, Grész Kálmán, Rózsás Sándor, Stürmer Sándor, Sajovicz Sándor, Skutniczky Géza, Wysteresill Manó, Meszmer József, Schwach Gyula, Vincez Aurél, Sömen Lajos, Galló István, Majer Ferencz, Krenner Zoltán, Papp János, Jánosy Jenő, Német Lajos, Süszmann Miksa, Plecht József, Fleckenstein János.

Földrajzi kérdés: Papp János, Strausz Pál, Benkó Gábor, Horváth Jenő, Ballay Aladár, Wechsler József, Jokovits Sándor, Jaga Jusztin, Rác Lajos, Matólay József, Dávid Samu, Girauschek Adolf, Blumschein Tivadar, Klein Gyula, Duboss Géza, Popper Zsigmond és Sándor, Horváth Kálmán, Csincsák László, Hetey Aladár, Seiwerth Ferencz, Fried Ignác, Mapuszk Miklós, Zöld Mihály, Sült Lajos, Bruck Géza, Schönvald Náthán, Schlosser Ferencz, Brannberger Lipót, Ferber Jenő és Győző, Fischer Frigyes, Grosz Armin, Tóth László, Pollatsek Jenő, Oppenheimer Ferencz, Harmath István, Strausz Pál, Kaiser Lázár, Grünbaum József, Bubics Jenő, Tormássy Lipót, Grész Kálmán, Stürmer Sándor, Sajovicz Sándor, Krajcsovicz József, Skutniczky Géza, Baumann Jenő, Singer Leo, Pap Miklós, Kneppó Sándor, Vincez Aurél, Sömen Lajos, Majer Ferencz, Krenner Zoltán, Grünhut Simon, Jánosy Jenő, Daláry Iván, Német Lajos, Becsek Imre, Szmolka Gyula, Süszmann Miksa, Fleckenstein János, Németh Lajos, Costescu Mihály, Havas Nándor, Varga Elemér.

Történelmi kérdés: Papp János, Strausz Pál, Kallenecker Károly, Benkó Gábor, Weisz S. G., Jaga Jusztin, Stern Jenő, Bergl Izidor, Sáfár Elemér, Blumschein Tivadar, Klein Gyula, Popper Zsigmond és Sándor, Horváth Kálmán, Skopez Alajos, Csincsák László, Lányi Ede, Filkorn Jenő, Sebők József, Puszka István, Berkovits Miklós, Mapuszk Miklós, Schönvald Náthán, Bruck Géza, Schlosser Ferencz, Brannberger Lipót, Ferber Jenő és Győző, Brettschneider Ferencz, Grosz Armin, Tóth László, Pollatsek Jenő, Milkó József, Klein Gyula, Oppenheimer Ferencz, Harmath István, Strausz Pál, Grünbaum József, Stéger Hugó, Bubics Jenő, Tormássy Lipót, Stürmer Sándor, Sajovicz Sándor, Krajcsovicz József, Skutniczky Géza, Baumann Jenő, Singer Leo, Lipsey Leo, Kneppó Sándor, Schlesinger Bela,

Ásványi Jenő, Vincze Aurél, Sömen Lajos, Galló István, Mayer Ferencz, Krenner Zoltán, Jánosy Jenő, Német Lajos, Becsek Imre, Süszmann Miksa, Balkányi Kálmán, Komáromy Ferencz, Fleckenstein János, Havas Nándor, Schwartz Bertalan, Costescu Mihály.

Természetrizsi kérdés: Papp János, Strausz Pál, Benkó Gábor, Deszkásy Boldizsár, Rácz Lajos, Matolay József, Csincsak László, Ilyés Ferencz, Ruzska István, Maczelka Gábor, Hollaender György, Sült Lajos, Bender Ernő, Brannberger Lipót, Grosz Armin, Hackl József, Pollatsek Jenő, Milkó József, Tóth Gyula, Tormássy Lipót, Grész Kálmán, Krajcsovicz József, Singer Leo, Wistercsill Manó, Benda Jenő, Krenner Zoltán, Grünhut Simon, Szathmáry Zoltán, Becsek Imre, Fleckenstein János, Németh Lajos, Borbély Gábor, Gödri Béla, Costescu Mihály.

Szótagrejtvény: Szigeti Vilmos, Róza és Irén, Papp János, Strausz Pál, Benkó Gábor, Horváth Jenő, Ballay Aladár, Wechsler József, Deszkásy Boldizsár, Weisz S. G., Fábian Lajos, Breit Antal, Juga Jusztin, Stern Jenő, Bergl Izidor, Kaufmann Mihály, Rácz Lajos, Luszt Ferencz, Kiss Pál, Matolay József, Dávid Samu, Sáfár Elemér, Girauschek Adolf, Blumschein Tivadar, Bogdány Géza, Duboss Géza, Popper Zsigmond és Sándor, Horváth Kálmán, Skopez Alajos, Csincsak László, Lányi Ede, Filkorn Jenő, Sebők József, Ruzska István, Alapy Győző, Hetey Aladár, Huszta Ferencz, Imk Károly, Parraghy Béla, Seiwertth Ferencz, Petz Lajos, Fried Ignác, Lindauer Ferencz, Maczelka Gábor, Berkovits Miklós, Mapuszk Miklós, Zöld Mihály, Kaufmann Sándor, Flamm Miksa, Hollaender György, Sült Lajos, König Jakab és Schaffer Gyula, Schönvald Nánthán, Bruck Géza, Böszörményi Jenő, Bender Ernő, Heuman Gyula, Weinberger József, Schlosser Ferencz, Schleicher Aladár, Horváth Ede, Pletikovicz András, Palitz Mihály, Brannberger Lipót, Ferber Jenő és Győző, Fischer Frigyes, Brettschneider Ferencz, Varró A. Béla, Pathó Tivadar, Grosz Armin, Tóth László, Hackl István, Barts Lajos, Pollatsek Jenő, Milkó József, Horváth Mihály, Klein Gyula, Gaál Dezső, Heckl Antal, Oppenheimer Ferencz, Tóth Gyula, Strausz Pál, Csizsár József, Kaiser Lázár, Grünbaum József, Stéger Hugó, Bubics Jenő, Szöke Jenő, Knepp Sándor, Schwach Gyula, Schlesinger Béla, Tormássy Lipót, Dorner Pál, Grész Kálmán, Rózsás Sándor, Neuman Károly, Stürmer Sándor, Sajovicz Sándor, Krajcsovicz József, Ertl Miksa, Szkutniczky Géza, Baumann Jenő, Singer Leo, Meszmer József, Sümegh József, Pap Miklós, Lipsey Leo, Benda Jenő, Ásványi Jenő, Vincze Aurél, Eckstein István, Sömen Lajos, Galló István, Klekner Emil és Wickl Kálmán, Major Ferencz, Krenner Zoltán, Grünhut Simon, Hajnal József, Wohlstadt Ervin, Jánosy Jenő, Daláry Iván, Szathmáry Zoltán, Német Lajos, Becsek Imre, Szmolka Gyula, Süszmann Miksa, Plechl József, Balkányi Kálmán, Komáromy Ferencz, Fleckenstein János, Németh Lajos, Balázs Jenő, Borbély Gábor, Varga Elemér, Havas Nándor, Schwartz Bertalan, Münnich Elek, Gödri Béla, Costescu Mihály, Ligeti Ernő.

Sakkrejtvény: Szigeti Vilmos, Róza és Irén, Lichtneckert Ferencz, Papp János, Strausz Pál, Kaltenecker Károly, Hirsch Jakab, Benkó Gábor, Horváth Jenő, Ballay Aladár, Wechsler József, Horváth Ede, Deszkásy Boldizsár, Weisz S. G., Kovács István, Fábian Lajos, Jokovics Sándor, Breit Antal, Juga Jusztin, Stern Jenő, Bergl Izidor, Rácz Lajos, Luszt Ferencz, Kiss Pál, Dávid Samu, Lázár Elemér, Girauschek Adolf, Blumschein Tivadar, Bogdány Géza, Klein Gyula, Popper Zsigmond és Sándor, Horváth Kálmán, Skopez Alajos,

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Csincsak László, Lányi Ede, Filkorn Jenő, Sebők József, Ilyés Ferencz, Ruzska István, Hetey Aladár, Huszta Ferencz, Imk Károly, Parraghy Béla, Petz Lajos, Fried Ignác, Lindauer Ferencz, Mapuszk Miklós, Zöld Mihály, Kaufmann Sándor, Linke Tivadar, Flamm Miksa, Hollaender György, Sült Lajos, König Jakab és Schaffer Gyula, Bruck Géza, Bender Ernő, Ligeti Ernő, Heumann Gyula, Weinberger József, Schlosser Ferencz, Schleicher Aladár, Pletikovicz András, Palitz Mihály, Brannberger Lipót, Ferber Jenő és Győző, Brettschneider Ferencz, Varró A. Béla, Pathó Tivadar, Grész Armin, Tóth László, Hackl István, Barts Lajos, Pollatsek Jenő, Milkó József, Horváth Mihály, Dortner Pál, Gaál Dezső, Heckl Antal, Oppenheimer Ferencz, Harmath István, Strausz Pál, Csizsár József, Kaiser Lázár, Grünbaum József, Stéger Hugó, Bubics Jenő, Szöke Jenő, Tormássy Lipót, Grész Kálmán, Rózsás Sándor, Stürmer Sándor, Sajovicz Sándor, Krajcsovicz József, Ertl Miksa, Baumann Jenő, Singer Leo, Meszmer József, Sümegh József, Pap Miklós, Lipsey Leo, Benda Jenő, Schwach Gyula, Ásványi Jenő, Vincze Aurél, Eckstein István, Sömen Lajos, Galló István, Klekner Emil és Wickl Kálmán, Májér Ferencz, Krenner Zoltán, Grünhut Simon, Hajnal József, Wohlstadt Ervin, Jánosy Jenő, Daláry Iván, Szathmáry Zoltán, Német Lajos, Becsek Imre, Szmolka Gyula, Süszmann Miksa, Plechl József, Komáromy Ferencz, Fleckenstein János, Németh Lajos, Costescu Mihály, Gödri Béla, Münnich Elek, Havas Nándor, Varga Elemér, Borbély Gábor, Balázs Jenő.

Szerkesztői üzenetek.

A képtalányok megfejtőinek névsora nem fért bele a lapba, ezért kénytelenek voltunk mellőzni.

Kiss B. Esztergom. Azt írja, hogy azon vitakoztak, hogy melyik a legerősebb állat a földön. Maga azt állította, hogy az elefánt, a másik, hogy az oroszlan, a harmadik, hogy az óriás kigyó, — s mivel nem tudtak megegyezni, minket kérnek föl bírónak eldönteni, hogy melyiknek van igaza. No, hát egyiknek sincs, mert a legerősebb állat a csiga, mivel a házat a hátán hordja, — mint azt az ismeretes tréfás kérdés megoldja. Ez semmi, de hát azt döntsék el, hogy ki eszik többet, a pók-e vagy az ember! **Kaltenecker K.** Megkaptuk. Lehet tudósító. **Kovács J.** Késmárk. Ön is. Kérem a lap dolgát a kiadóhivatallal intézze el. **Radu T.** Kecskemét. Oly rengeteg anyaghalommal dolgozunk, hogy nem érünk rá kijavítani az amugy sem lényeges dolgot. Tessék a megfejtők névsorát átoltvasni s akkor nem fog esodálkozni, hogy egy-egy név kimaradt, különben is az nem lehetséges a megfejtő nevét akkor nem közöljük, ha e kitűzött határnapon túl érkezik a megfejtés. Minden olyan közlemény kimarad a lapból, mely keddtől után érkezik, mert ekkor zárjuk le a lapot. De mi ezt már megirtuk s ne kívánják, hogy mindenki számára külön ismét elmondjuk. **Krasz A.** Sz. fehérvár. Valami-kor közölnénk, de így nem lehet, mert a papirnak mind a két oldala tele van írva. Így nem adhatjuk nyomdába. Ujra le kell írni. **Tudósítóinknak.** A beküldött jelentéseket a lapnak csak egyik felére írják. Másiképen küldött jelentéseket nem fogadunk el. Egyuttal arra kérjük most már a szép számú tudósítóinkat, hogy a jelentéseket röviden, de velősen írják s ne kényszerítsek bennünket arra, hogy sok teendőnk mellett a jelentéseket újra stilizáljuk. Kevés szóval sokat mondani, — ez a művészet. Válasszanak ki lapunkból egy szép rövid tudósítást s annak mintája szerint írják. Ajánljuk pl. a bpesti ref. főgymn. önképző köri jelentését.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... .. 4 frt.
Fél évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

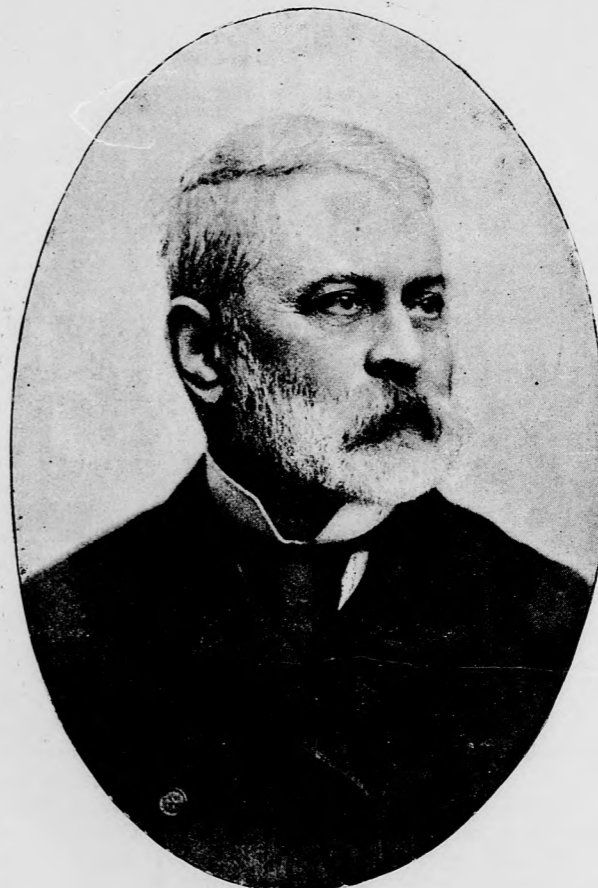
SZERKESZTŐSÉG
Budapest, IX., Lónyai-utca. 9.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.
HIRDETÉSEK
felvételnek és jutányosan számíttatnak.

GYULAI PÁL

írói pályájának 50. évfordulója alkalmából.

Ötven esztendő az írói pályán! Sok ennyi év a valódi, a komoly és méltó irodalomnak kapu- az életből is, hát még írósgéből. Nemzedékek jánál, hogy kiválogassa a kapu felé tódulók közül ennyi év alatt; nem- az igazi és a hamis zetek sorsa alakul, profétákat, hogy az jóra-roszra fordul. avatlatlanokat vis- Egyéneket említni szatartsa. Több erő és nem es indul-t la- se lehet; ezek szü- kozik ebben az ör- netlen forgandóság- ben támadnak, letes is tudna lenni és alátűnnek, szü- azok iránt, a kik ki- letnek, pusztulnak. méletet nem érde- S mind e válto- melnek. Hanem jó zások közepett ren- tanácsesalmégek- dületlenül áll meg nek is szolgál.
az író, a költő. Tolla
nem tompul el, sőt
tán hegye még job-
ban kiélesül; lant-
jának húrjai nem
vesztik el gyöngyöri
hangjukat, sőt tán
még jobban feszül-
nek, mintha az idő
is ajzaná a lant
idegelt.

Gyulai Pál még mindig ír, még mindig dalol. Éber öre mai napig — s vajha még jó sokáig — a magyar irodalomnak. Tudásának erős fegyvereivel s jellemének meg nem alkuvó voltával ellenállhatlanul örökdik

GYULAI PÁL.

Hogy ki Gyulai Pál a magyar irodalomban? .. Kettős helyet foglal el: a kitünő költő és a kitünő kritikus helyét. Gyulai Pál a magyar költészetnek még azon nagyjai közé tartozik, a kiknek sora bizony már nemesak hogy megritkult, de egészen letűnőben van. Csak itt ott jelzi még egy-két nagy alak, hogy minő sor az, mely itt bezárul. E még élő nagyok vezére Gyulai Pál. Ismeri az ő költészetét gyermek, férfi, agg egyaránt.